CYNLLUN IAITH GYMRAEG *Cyngor Cymuned Dolbenmaen*	*Dolbenmaen Community Council* ***WELSH LANGUAGE SCHEME***
Mae Cyngor Cymuned Dolbenmaen wedi mabwysiadu'r egwyddor, wrth gynnal busnes cyhoeddus yng Nghymru, y bydd yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal. Mae'r cynllun hwn yn nodi sut y bydd y Cyngor yn gweithredu'r egwyddor honno wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yn Bryncir, Garndolbenmaen, Golan, Penmorfa, Pentrefelin a Phrenteg.	**1** Dolbenmaen Community Council has adopted the principle that in the conduct of public business in Wales it will treat Welsh and English on a basis of equality. This scheme sets out how the Council will implement that principle in the provision of services to the public in Bryncir, Garndolbenmaen, Golan, Penmorfa, Pentrefelin and Prenteg.
Mae'r Cyngor yn cydnabod y gall aelodau'r cyhoedd fynegi eu barn a'u hanghenion yn well yn eu dewis iaith, mai mater o arfer da yn hytrach na goddefgarwch yw eu galluogi i ddefnyddio'u dewis iaith ac y gall gwadu'r hawl i ddefnyddio eu dewis iaith eu rhoi mewn sefyllfa anfanteisiol. Bydd y Cyngor felly yn cynnig i'r cyhoedd yr hawl i ddewis pa iaith i'w defnyddio wrth ymdrin ag ef.	**2** The Council recognises that members of the public can express their views and needs better in their preferred language, that enabling them to use their preferred language is a matter of good practice rather than a concession and that the denial of that right could place members of the public in a position of disadvantage. The Council will therefore offer the public the right to choose which language to use in dealing with the Council.
Nod y Cyngor mewn perthynas â'r Cynllun hwn yw: • galluogi pawb sydd yn defnyddio gwasanaeth neu drafod gyda'r Cyngor neu'n cyfrannu at y broses ddemocrataidd i wneud hyn trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis personol yr unigolyn. • hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned. • annog eraill i hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned.	**3** In relation to this Scheme, the Council aims: • to enable everyone who receives or uses the Council's services or contributes to the democratic process to do so through the medium of Welsh or English, according to personal choice. • to encourage the use of the Welsh language in the community. • to encourage others to use the Welsh language in the community.
Ymhlith prif ddyletswyddau'r Cyngor mae: • cynnal a chadw llwybrau cyhoeddus; • ystyried materion cynllunio; • awgrymu gwelliannau yn ymwneud â phriffyrdd; • cydweithio â'r heddlu i ddiogelu'r gymuned;	**4** Among the Council's main duties are: • maintaining public footpaths; • considering planning matters; • suggesting improvements regarding highways; • working with the police to safeguard the community;

- rhoi cymorth ariannol i nifer o fudiadau gwirfoddol ac elusennol;
- gofalu am seddau eistedd a byrddau arddangos cyhoeddus;
- penodi cynrychiolwyr ar nifer o gyrff lleol ac allanol.

Mae gan y Cyngor 16 o aelodau etholedig, ac mae'r Clerc yn gweithio'n rhan amser.

Mae nifer o grwpiau cymdeithasol, diwylliannol a chymunedol yn chwarae rhan flaenllaw ym mywyd yr ardal. Mae'r Cyngor yn gweithio i hyrwyddo datblygiadau cymunedol a gweithgareddau cymdeithasol gan ymateb i anghenion lleol er mwyn gwella safonau byw yn yr ardal.

Polisïau a mentrau
Wrth lunio neu ystyried polisïau a mentrau newydd, bydd y Cyngor yn:

- asesu eu heffaith ieithyddol gan ofalu eu bod yn gyson â'r Cynllun Iaith;
- hyrwyddo a hwyluso defnyddio'r Gymraeg pryd bynnag y bydd hynny'n bosibl, ac yn symud yn nes at weithredu'r egwyddor o gydraddoldeb yn llawn bob cyfle a ddaw;
- sicrhau bod y sawl sydd yn ymwneud â llunio polisïau yn ymwybodol o'r Cynllun ac o gyfrifoldebau'r Cyngor o dan Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011;
- sicrhau y bydd mesurau yn y Cynllun yn cael eu gweithredu wrth roi polisïau a mentrau newydd ar waith.

- Pan ymgynghorir â'r Cyngor ar geisiadau cynllunio, bydd y Cyngor yn annog ymgeiswyr i godi arwyddion Cymraeg ar safleoedd megis swyddfeydd, busnesau a siopau ac archfarchnadoedd drwy gyfeirio at natur ieithyddol yr ardal.

- providing financial assistance for various voluntary organisations and charities;
- looking after public seating and notice boards;
- appointing representatives to numerous local and outside bodies.

5 The Council has 16 of elected members, and the Clerk works part time.

There are a number of social, cultural and community groups who play a prominent part in the life of the community. The Council is working to promote community development and social activities, responding to local needs to improve the living standards in the area.

6 Policies and initiatives
In devising new policies and initiatives the Council will:

- assess their linguistic effect and ensure that they are consistent with the Welsh Language Scheme;
- promote and facilitate the use of Welsh wherever possible and will move closer to implementing the principle of equality fully at every opportunity;
- ensure that those involved in formulating policy will be aware of the Scheme, and of the Council's responsibilities under the Welsh Language Act 1993 and the Welsh Language (Wales) Measure 2011;
- ensure that the measures contained in the Scheme are applied to new policies and initiatives when they are implemented.

- When the Council is consulted on planning applications, the Council will encourage applicants to erect signs in Welsh in locations such as offices, businesses and shops and supermarkets by referring to the linguistic nature of the area.

- Pan ymgynghorir â'r Cyngor ynglŷn ag enwau strydoedd, datblygiadau ac ystadau newydd bydd y Cyngor yn cefnogi defnyddio enwau Cymraeg.

- Lle mai dim ond mân wahaniaeth sydd rhwng y sillafiad Cymraeg â'r Saesneg o enw lle, stryd, ward, neu gymuned bydd y Cyngor yn cefnogi mabwysiadu'r ffurf Gymraeg.

Ymdrin â'r cyhoedd sydd yn siarad Cymraeg
Gohebu ysgrifenedig (post ac e-bost)

- Bydd y Cyngor yn derbyn gohebiaeth yn y Gymraeg neu'r Saesneg.

- Os derbynnir gohebiaeth yn y Gymraeg caiff ei ateb yn Gymraeg.

- Os derbynnir gohebiaeth yn y Saesneg caiff ei ateb yn ddwyieithog.

- Dechreuir pob gohebiaeth ag aelod o'r cyhoedd yn ei Ddewis/dewis iaith lle bo hynny'n hysbys.

Cyfathrebu dros y ffôn

- Bydd y Clerc yn gweithio o'i chartref a bydd yn derbyn galwadau ffôn yn Gymraeg.

- Pan ddaw swydd y Clerc yn wag bydd y Cyngor yn ei hysbysebu gan nodi fod sgiliau dwyieithog yn hanfodol er mwyn i'r Cyngor allu cynnig gwasanaeth dwyieithog i'r cyhoedd.

Cyfarfodydd cyhoeddus a drefnir gan neu ar ran y Cyngor

- Croesewir cyfraniadau yn y Gymraeg neu'r Saesneg mewn cyfarfodydd cyhoeddus a gynhelir gan y Cyngor.

- When the Council is consulted on the naming of streets, developments and new estates, the Council will support the use of Welsh names.

- Where only minor differences exist between the Welsh and English spelling of place, street, ward, or community names, the Council will support the adoption of the Welsh version.

7 Dealing with the Welsh-speaking public
Written communication (mail and e-mail)

- The Council will accept correspondence in either English or Welsh.

- Every letter received in Welsh will be answered in Welsh.

- Every letter received in English will be answered bilingually.

- All correspondence with a member of the public will be initiated in his/her preferred language if known.

8 Telephone calls

- The Clerk works from home and will answer telephone calls in Welsh.

- When the Clerk's post becomes vacant it will be advertised confirming that bilingual skills are essential so that the Council can offer a bilingual service to the public.

9 Public meetings organised by or on behalf of the Council

- Contributions are welcomed in either Welsh or English at public meetings held by the Council. This will be stated

Gwneir hyn yn glir yn y papurau sy'n galw neu'n hysbysebu'r cyfarfod. • Bydd unrhyw gyfarfod cyhoeddus a gynullir i drafod y Gymraeg, addysg Gymraeg, treth y Cyngor neu wybodaeth am etholiad/isetholiad lleol yn ddwyieithog.	clearly in the notices that summon or publicise the meeting. • Any public meeting that is held to discuss the Welsh Language, Welsh medium education, Council Tax or any information regarding local elections/by-elections will be bilingual.
• Bydd pob cyhoeddusrwydd am gyfarfod cyhoeddus o'r fath yn ddwyieithog.	• All publicity for public meetings will be bilingual.
• Os yw'n hysbys ar gychwyn y cyfarfod bod pawb sy'n bresennol yn siarad Cymraeg, cynhelir y cyfarfod yn Gymraeg.	• If it is evident at the beginning of a meeting that all those present speak Welsh, the meeting will be held in Welsh.
• Bydd y Cyngor yn darparu offer cyfieithu ar gyfer y di-Gymraeg, yn ôl y galw, mewn cyfarfod cyhoeddus a drefnir gan neu ar ran y Cyngor. Rhaid hysbysu'r Clerc o flaen llaw os oes angen gwasanaeth cyfieithu.	• The Council will provide translation facilities for non Welsh-speakers, according to need, for public meetings arranged by or on behalf of the Council. Any member of the public requiring translation facilities must notify the Clerk prior to the meeting.
• Wrth gychwyn y cyfarfod, bydd y Cadeirydd yn dwyn sylw mynychwyr at wasanaeth cyfieithu ar y pryd pan fo ar gael. • Bydd unrhyw ddeunyddiau ysgrifenedig megis taflenni neu sleidiau sy'n cael eu defnyddio mewn cyfarfod cyhoeddus yn ddwyieithog.	• At the start of the meeting, the Chair shall draw attendees'attention to interpretation services when available. • Any written materials such as leaflets or slides used in public meetings will be bilingual.
Cyfarfod arferol y Cyngor • Mae cyfarfodydd y Cyngor yn cael eu cynnal yn Gymraeg. • Bydd pob hysbysiad a Rhaglen o gyfarfodydd y Cyngor yn Gymraeg.	**10 Ordinary Council meetings** • The Council's meetings are conducted in Welsh. • The notice and Agenda for the Council's meetings will be in Welsh.
• Bydd y cofnodion yn Gymraeg.	• The minutes will be in Welsh.
Cyfarfodydd wyneb yn wyneb gyda'r cyhoedd • Pan fo Clerc ac Aelodau yn ddwyieithog, bydd y Cyngor yn croesawu cyfarfodydd gyda'r cyhoedd yn y Gymraeg, ac yn gofalu fod trefniadau yn cael eu gwneud i alluogi unrhyw aelod o'r cyhoedd sy'n dymuno gwneud hynny i drafod materion yn y Gymraeg gyda'r Clerc.	**11 Face-to-Face meetings with the public** • When the Clerk and Members are bilingual**,** the Council will welcome meetings with the public in Welsh and will ensure that appropriate arrangements are taken to enable any member of the public to discuss matters with the Clerk in Welsh should they wish to do so.

Gwefan a safleoedd rhwydweithio cymdeithasol

- Bydd cyhoeddiadau a wneir ar ran y Cyngor ar y we yn Gymraeg.

Hunaniaeth gorfforaethol

Bydd enw'r Cyngor yn Gymraeg.

Gwobrwyo grantiau a chymorth ariannol

- Bydd y Cyngor yn hysbysu'r ymgeiswyr am y Menter Iaith lleol all ddarparu cyngor a chymorth ymarferol ynglŷn â chynnwys dwyieithog y gweithgaredd, gan gynnwys gwybodaeth ar unrhyw grantiau sydd ar gael at y pwrpas hwn.

Trefniadau gweinyddol a monitro

- Mae gan y Cynllun hwn gefnogaeth lawn y Cyngor.
- Y Clerc fydd yn gyfrifol am weithrediad y Cynllun o ddydd i ddydd o fewn y Cyngor.
- Yn ôl y galw bydd y Clerc yn sicrhau bod canllawiau a chyfarwyddiadau ar gael i bawb sydd yn ymwneud â gweithredu'r Cynllun.
- Clerc y Cyngor fydd yn gyfrifol am fonitro gweithrediad y Cynllun.

Cwynion

Dylid cyfeirio unrhyw sylwadau, cwynion neu awgrymiadau sy'n gysylltiedig â'r Cynllun i sylw:

Liz Watkin, Clerc y Cyngor, Tŷn Lôn, Bethel, Caernarfon, Gwynedd. LL55 1UW 01248 671243 cyngordolbenmaen@btinternet.com.

Adolygu

Bydd y Cyngor yn adolygu cynnwys y Cynllun hwn pob 3 blynedd.

12 Websites and social media sites

- Announcements made on the internet on behalf of the Council will be in Welsh.

13 Corporate identity

The Council's name is to be in Welsh.

14 Awarding grants and financial assistance

- The Council will notify the applicants that the local Menter Iaith can provide advice and practical assistance in relation to the bilingual content of the activity, including information on grants available for this purpose.

15 Administrative arrangements and monitoring

- This Scheme has the full support of the Council.
- The Clerk will be responsible for implementing the Scheme on a day-to-day basis within the Council.
- According to need, the Clerk will ensure that guidelines and instructions will be available to all who are involved in the implementation of the Scheme.
- Responsibility for monitoring the Scheme will rest with the Clerk of the Council.

16 Complaints

Any comments, complaints or suggestions regarding the Scheme should be addressed to:

Liz Watkin, Council Clerk, Tŷn Lôn, Bethel, Caernarfon, Gwynedd. LL55 1UW 01248 671243 cyngordolbenmaen@btinternet.com.

17 Review

The Council will review the contents of this Scheme every 3 years.

Mabwysiadwyd gan y Cyngor mewn cyfarfod a gynhaliwyd ar yr 2il o Fai 2019. Adolygwyd 7fed o Orffennaf 2022.